

LUND UNIVERSITY

Maktutredningen: Vågar utredarna ifrågasätta ordningen?

Persson, Anders

Published in:
Helsingborgs Dagblad

1988

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Persson, A. (1988). Maktutredningen: Vågar utredarna ifrågasätta ordningen? *Helsingborgs Dagblad*, (880307).

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

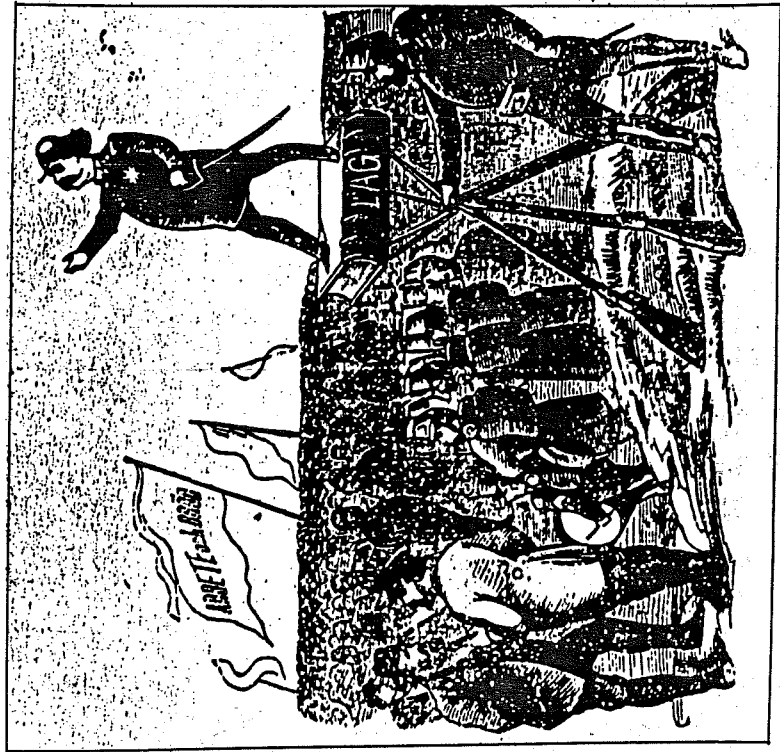
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Vågar utredarna ifrågasätta ordningen?

Den väldiga statliga maktutredningen är igång. I höstas skrev Anders Persson om direktiven, nu finns de två första rapporterna utgivna, Maktbegreppet och Metafoernas makt. Anders Persson har låtit dessa. En stor fråga blir utredarnas motsättning mellan begreppen "frihet och ordning". Bilden: Landsövning Curry Trefenberg, tillsammans med militär talar till de strejkande i Sundsvall 1879. En demonstration av makt, för ordning.

Hän konkluderar, i likhet med så många andra, att makt grundas på vinnmakt och att maktutövning egentligen är en fråga om tekniker att vidmakthålla de underordnades vinnmakt.

Walter Korps text om maktresurser är ovanligt intressant, inte minst som han försöker förklara varför vissa forskare kunnat hävda att maktresurser är mycket jämnt fördelade. Korpi menar att sådana slutsatser baseras på studier av den synliga maktutövningen, vilken maktbavare av legitimitetsskäl försöker minimera. Ett studium av den "osynliga" maktutövningen ger helt andra resultat.

Passivitet

Passivitet och vinnmakt
John Gavenza ställer i sin uppsats den numera ganska vanliga frågan varför förtryckta människor inte gör revolt. Hans svar är också i linje med tidigare forskning, nämligen att passivitet och vinnmakt är en funktion av just maktrelationer. (Anledningen till att de förtryckta inte gör revolt är således att de är förtryckta). Maktutövning innebär bl a produktion av vinnmakt bland de underordnade.

Antologins i mitt tycke intressantaste bidrag svarar *Edmund Dahlström* för. Till skillnad från övriga tycks han behandla ett verkligt viktigt problem. Han tar upp vardagslivet beträffande ett maktbegrepp och föreställer visa komer till uttryck vid särskilda tidpunkter, i speciella byggnader och under utövning av särskildare ceremonier. Dahlström arbetar i stället med hans lilla studie resultat i en utredningsrapport om skåp disiplin som motstånd. Dahlström visar nämligen att makt inte kan behandlas vid sidan av övrigt socialt liv, utan att makten finns inbyggd i alla samband.

Sammafattningens första kan sägas att maktutredningens första rapport utlovar en god fortsättning. Så mycket nytt kommer dock inte fram, utan rapporten visar snarare att svensk samhällsvetenskap upptäckt modern maktteori. Rapporten är, som ofta vetenskap-

den synliga, utan studerar också den "osynliga" makten. Därmed undviker man det mest rudimentära försvaret för den existerande maktordningen, nämligen att alla är medfödda i den demokratiska, kapitalistiska samhället. Utredarna är medvetna om att maktens legitimitet i detta samhälle baseras på dess osynlighet.

I den andra rapporten är det motsättningen mellan makten som ting respektive som relation, mellan mekaniskt och organiskt maktperspektiv, som sätts i förgrunden.

För det andra kan man fråga sig vilka perspektiv på makt som över huvud taget inte kommer till uttryck i dessa rapporter. Det perspektiv som tydligast bryter mot sin frånvaro är det marxistiska, vilket bl a utlögger en helt annan syn på motsättningar. Sociala klasser med olika intressen att reproducera respektive revolutionera det existerande samhället är grundvalen i nämnda perspektiv. Makten, staten, demokratin, ja, allt det som Peterson behandlar säts av marxisterna i detta klassmotsättnings-samband och utfallet blir också ett helt annat.

Frihet och ordning

Moderna samhällsvetare som önskar förvara den besökande samhällsordningen har ett problem. De måste ge upp den naive självständighetsyn som präglade äldre tiders konservatism och samtidigt ansluta sig till maktutövningens aktivitet som inte resulterar i anlaganden om konflikt mellan sociala klasser. Motsättningsperspektivet är nödvändigt av fena trovärdighetskäl, men motsättningsordningen måste vara möjlig att lösa inom ramen för den bestående ordningen.

Här befinner sig nu maktutredningens, utredande motsättningen mellan "frihet och ordning" - för att använda Petersons begrepp - i syfte att få fram en god avvägning mellan de två. Maktutredarna anar nämligen att social ordning är nödvändig, liksom ett visst makt är nödvändig för att maktutredningen håller sig inom makthavarnas ramar kan mot denna bakgrund vägas.

Motsättningar och utelämnanden

Maktutredarna låter sig inte detaljstyras av regeringens direktiv men de studerar inte heller makten förbehållslöst. Kommande rapporter ger kanske anledning till ett annat svar. Tillis vidare kan man undra om maktutredarna något avseende kommer att våga ifrågasätta ordningen. Kommer de att fråga: Var består den ordning som anses nödvändig? Varför är den nödvändig? För vem är den nödvändig? Vem tjänar respektive förlorar på den? Och finns det alternativa ordningar?

För det första kan man fråga sig vilka motsättningsperspektiv som framskymtar i rapporterna. Dessa fråga är viktiga eftersom utredningens och maktutredningens uppgift är att definiera ordningens position. I den första rapporten är det närmast motsättningen mellan synlig och "osynlig" makt som lyfts fram. Maktutredarna stannar inte vid

teorier, kritik av desamma och beskrivning av alternativ - vilka dock inte framställs skildrade. Det är därför först i ett avslutande kapitel som såväl denna struktur som syftet med den tur är således lös och svårbegriplig men dess innehåll givande och intressant.

Mekaniskt och organiskt

Utrymmet medger inte en presentation av Petersons mångfaceterade text, utan jag ska i stället avsluta denna artikel med att anjuta korurerna av det projekt som nu syns i förgrunden av maktutredningens första rapporter.

Utrymmet medger inte en presentation av Petersons mångfaceterade text, utan jag ska i stället avsluta denna artikel med att anjuta korurerna av det projekt som nu syns i förgrunden av maktutredningens första rapporter.